

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ВПЛИВ ДОБРОБУТУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Анотація. Розглянуто сутність поняття "добробут". Розкрито його вплив на економічне зростання. Наведено рекомендації щодо підвищення рівня добробуту в Україні.

Аннотация. Рассмотрена сущность понятия "благополучие". Раскрыто его влияние на экономический рост. Приведены рекомендации относительно повышения уровня благополучия в Украине.

Annotation. The essence of the concept "well-being" is described. Its influence on economic growth is revealed. Recommendations concerning increase of its level in Ukraine are given.

Ключові слова: добробут, економічне зростання, доходи населення.

Зміна влади, важка спадщина діяльності попередніх урядів, заявлений курс на непопулярні реформи та перші кроки в цьому напрямі не призвели до очікуваних грандіозних перетворень. Внаслідок чого, як повідомляють засоби масової інформації, добробут населення України за попередній 2010 рік знизився аж на 60 %. Тому дослідження даної проблеми є як ніколи актуальним на сьогодні.

Проблематика сутності добробуту представлена в роботах таких дослідників, як А. Маршал, Т. Гакаленко, А. Пігу, І. Бентам, Р. Адамс, А. Сміт та інші [1 – 5].

Метою дослідження є визначення сутності поняття "добробут", розкриття його впливу на економічне зростання та розробка рекомендацій щодо підвищення його рівня в Україні.

Добробут – це ступінь задоволення певних потреб людини, що характеризує забезпеченість її необхідними матеріальними і духовними благами. Він залежить від рівня розвитку продуктивних сил та виробничих відносин і виражається системою показників, що характеризують рівень життя населення [1].

У літературі немає однозначного тлумачення добробуту, що й обумовлює наявність кількох підходів до його визначення. Так, Пігу А. С. розмежовує економічний та неекономічний добробут. До неекономічного добробуту дослідник відносить такі показники, як якість життя, умови праці та відпочинку, доступність освіти, умови довкілля, медичне обслуговування, особливістю яких є те, що вони майже не піддаються виміру і спричиняють найбільші втрати суспільного добробуту. У якості індикатора економічного добробуту визначається розмір національного дивіденду як частини матеріального доходу суспільства, що може бути виражена у грошовому еквіваленті. Для досягнення суспільного добробуту вчений пропонує об'єднати інтереси кожної людини та інтереси суспільства за допомогою державного втручання [2].

Згідно з теорією суспільного добробуту, добробут вимірюється переважно шляхом аналізу динаміки ВВП та нерівності розподілу багатства.

Проаналізуємо вплив економічного зростання на динаміку добробуту в багатьох країнах світу, зокрема на такі його показники, як ступінь нерівності, бідності, завдяки чому виокремимо добробут та економічне зростання як різні, хоч і взаємопов'язані об'єкти державного регулювання (таблиця) [6].

Таблиця

Середні за країнами темпи зміни ВВП на душу населення та темпи зміни дохідної нерівності, % на рік

Регіон	Темп зміни ВВП на душу населення	Темп зміни дохідної нерівності
Східна Азія	7,33	1,64
Східна Європа та Центральна Азія	-3,48	4,34
Латинська Америка та Кариби	3,28	0,56
Середній Схід та Північна Африка	2,95	-2,02
Південна Азія	5,95	0,82
Південна Африка	2,36	-1,67
Усього	2,66	0,04

Виходячи з даних таблиці, економічне зростання може супроводжуватися як скороченням, так і зростанням нерівності, а саме зростанням кількості бідних. Економічне зростання може мати різну якість, зважаючи на шляхи його досягнення та наслідки для людського розвитку.

У свою чергу, з'ясовано, що рівень добробуту впливає на темп економічного зростання. Такий вплив має місце через передавальний механізм, що відображає формування поточного рівня добробуту певної моделі економічної поведінки, сприятливої чи суперечливої щодо економічного зростання.

Так, за даними державної служби статистики України, обсяг номінального ВВП у фактичних цінах за 2010 рік збільшився на 18,9 % до 1 085,9 млрд грн, без урахування інфляційного чинника реальна економіка зросла на 4,2 %. Проте негативні показники продемонстрували будівництво (-4 %), сільське господарство (-0,9 %), оплата послуг фінансових посередників (-10 %), обсяг субсидій (-24,8 %). Не дивно, що Україна посідає 83-тє місце за рівнем розвитку суспільства, опустившись за останній рік ще на 7 сходинок рейтингу. Таке падіння викликане тим, що реальні доходи українців упали на 10 % і зросла кількість малозабезпечених. Усі ці показники свідчать про те, що економічне зростання в Україні, як і в деяких інших країнах, інформація про які наведена в таблиці, не супроводжується зростом рівня добробуту населення [6].

Крім того, протягом останніх років у нашій країні зростає соціальна нерівність. Лише офіційно за статистикою співвідношення сумарних витрат 20 % найбільш та 20 % найменш забезпеченого населення з 2000 до 2010 рр. підвищилося з 4,4 до 5 разів. Через значне розшарування населення зростає суб'єктивна бідність на противагу зменшенню бідності об'єктивної [6].

Для подолання розшарування доходів населення країни важливим фактором виступає створення умов для зростання доходів, одержуваних від трудової діяльності. При розробці відповідних заходів політики доходів і зайнятості слід враховувати, що збільшення реальних трудових доходів населення може бути наслідком: по-перше, стабілізації макроекономічної динаміки, що забезпечує зростання реальної заробітної плати населення; по-друге, встановлення економічно та соціально обґрунтованих рівнів мінімальної заробітної плати з поетапним наближенням її розміру до рівня прожиткового мінімуму і, по-третє, забезпечення оптимальної міжпрофесійної і міжгалузевої диференціації заробітної плати всіх категорій працюючих.

Ще однією необхідною умовою для подолання сильної диференціації в Україні є реформування системи соціального захисту. Як свідчить світова практика, ефективними заходами реформаторської політики в даному напрямі може стати розвиток нових соціальних технологій, які торкаються підтримки малозабезпечених сімей, надання безкоштовних послуг охорони здоров'я і освіти, а також послуг соціальної реабілітації. Необхідний комплексний підхід, орієнтований як на бідні, так і на відносно забезпечені верстви суспільства. Зусилля держави з підвищення рівня життя всіх верств населення незалежно від їх матеріального становища мають спиратися на забезпечення стійкого економічного зростання, всебічний розвиток і максимально повне використання трудового потенціалу країни, поліпшення ситуації на ринку праці.

Також необхідно принципово змінити діючу систему пільг. В українському законодавстві передбачено дев'ять видів багаторазових і чотири види одноразових пільг. Частина їх має забезпечувати певні привілеї особам, які й без того мають досить коштів для існування, а частина спрямована на соціальну підтримку малозабезпечених верств населення.

Понад 70 % отримувачів пільг – цілком забезпечені за українськими стандартами люди, а, приміром, серед тих, хто користується пільгами на оплату житлово-комунальних послуг, частка небідних сягає 77 % [3]. Для ефективного надання соціальної допомоги необхідно розвивати два її основні прояви: максимальне охоплення всіх нужденних і мінімальне надання допомоги тим, хто її не потребує.

Для подальших наукових досліджень у цьому напрямі великою перспективою є розробка раціональних економічних реформ, що повинні повною мірою задовольняти інтереси українського населення.

Таким чином, особливості трансформації економіки України обумовили зниження середнього рівня добробуту населення. Незважаючи на економічне зростання протягом останніх років, залишається низькою купівельна спроможність населення, наявна значна майнова та дохідна нерівність, підвищився рівень суб'єктивної бідності.

До того ж, відносно низький рівень добробуту переважно негативно впливає на економічне зростання. Це проявляється через нераціональну структуру споживання, зменшення доступності благ, від яких залежить якість людського капіталу, недостатній відповідно до потреб економіки рівень заощаджень та інвестицій, еміграцію населення, поширення нелегальної діяльності. Позитивний вплив поточного рівня добробуту на економічне зростання проявляється через наявність у більшій частині населення стимулів до підвищення добробуту, які реалізуються в пошуках більш високооплачуваної роботи.

До заходів покращення умов життєдіяльності населення України слід включати такі первинні заходи: підвищення рівня доходів населення, підвищення доступності благ та зменшення дохідної нерівності. Зважаючи на це, факторами збільшення добробуту в національній економіці виступають: зростання продуктивності праці; підвищення рівня зайнятості населення, що потребує нагромадження людського та фізичного капіталу та супроводжується зростанням пропозиції благ; скорочення дохідної нерівності; спрощення операцій на фінансовому ринку; розвиток кредитних, страхових відносин; надання державою якісних суспільних благ.

Наук. керівн. Грузд М. В.

Література: 1. Добробут [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/>. 2. Пигу А. С. Экономическая теория благосостояния / Пигу А. С. – М. : Прогресс, 1985. – 122 с. 3. Гакаленко Т. М. Трансформаційні процеси як фактор низького рівня добробуту населення України / Гакаленко Т. М. // Наукові записки. – 2005. – Т. 44. – С. 26–31. 4. Кушнір В. С. Історія економічних вчень : навч. посібн. для студ. вищих навч. закл. / Кушнір В. С. – Х. : Еспада, 2004. – 208 с. 5. Adams R. H. Economic Growth, Inequality and Poverty: Findings from a New Data Set / Adams R. H. // World Bank Policy Research. Working Paper 2972. – 2002. – February. – 43 p. 6. Офіційний сайт Державної статистики України. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>.